

יום ג' ט' שבט תשע"ז

באר הגולה 224

הלכות קריאת שמע סימן עט

אחר והוא (יב) בבית (ה) אחר, אפלו הפתח פתוח ויושב (ו) (ג) בצדה ורואה אותה, אם אין לה ריח יכול לקרות, דבין שהיא ברשות אחרת קרינן בה שפיר ויהיה מחניף קדוש' להרא"ש, *אכל להרשב"א (יד) *דוקא בשאינו (טו) רואה (ו) *אותה. (טז) וְאִם יֵשׁ לָהּ רִיחַ, (יז) *לא מהני הפסקה (יח) *ולא שנוי רשות. ה"נ יש אומרים, דכי היכי דהפסקה מועלת לצוהא עצמה הכי נמי מועלת לריח רע (ט) *שלה: ג' *חצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה והגדולה עודפת עליה מן הצדדים, קטנה לא חשיבא בבית בפני עצמה פיון שנפרצה במלואה לגדולה, אכל הגדולה, פיון שפתייה עודפים על של קטנה מצד זה ומצד זה, חשיבא בבית בפני עצמה. הלכך אם צוהא בגדולה, אסור לקרות בקטנה עד שפירחיק (כ) פשעור, ואם צוהא בקטנה, מתר לקרות בגדולה בלא הרחקה (כא) *אם אין מגיע לו (ט) ריח רע: ד' צוהא פלב וחזיר, *אם נתן בהם עורות, מרחיקים מהם כמו מצוה אדם, ואם לאו, דינם

באר היטב

מ"א: (ח) שלה. אם העבירו צוהא בבית ונשאר עדן ריח רע בבית, יש להחמיר. כיהו ג'ל דמי שאינו מרים מתר לקרות בזה, מ"א: (ט) ריח רע. כל שדבר בגי'אדם להצטרע מאותו הריח, כ"מ. וזה"ל בסעיף ב

משנה ברורה

(יב) בבית אחר. פרוש, בחדר אחר: (ג) בצדה. פרוש, אצל מקום הפתח, ואין חילוק (יד) בין יש שם דלת או לא (22). ואם הכניס ראשו למקום שיש שם הצוהא, לכלי עלמא אסור ואפלו בעוצם עיניו מ"א סי' ע"ד וזה"ל, וכן להפך, אם הצוהא והאדם בבית והוציא ראשו חוץ לבית או חוץ לחלון, גס"כ אסור לקרות (23). דשדינן ראשו בחדר רב (24) [שם]: (יד) דוקא בשאינו רכב. טעמו, דבכירא לה דקרא ד"ל לא יראה קאי גס"כ אסור צוהא האסור בתחלת המקרא. ואם הוא רואה אותה (טו) דרך חלון של זכוכית, לכלי עלמא שרי, וכדלעיל בריש סימן עו, עין שם. ואם מצעים עיניו או בלילה, (טז) יש אומרים דשרי בזה לכלי עלמא, פיון שהוא ברשות אחר, (יז) יש אסירי (25). ובשעת הדחק שאינו יכול להחזיר פניו (יח) יש לספק על דעת המקלין. (יט) אולם בשאינו יכול לראות הצוהא מחמת גבהו או עמקו, לכלי עלמא שרי בזה: (טו) רואה אותה. ולכן אסור לדבר דברי קדשה והוא מסתפל דרך חלון פתוח אם רואה האשפות [ורין שטאקין] שפירחובות (כ) או שחזיר עומד לפני חלוננו, אף-על-פי שאין מגיע לו ריח רע. וצריך לזהר בזה בשעת קדוש לבנה דרך חלון פתוח (או על גאנאקס), אלא צריך שיעל-כל-פנים נצצים עיניו, ואז אם אין ריח רע מגיע לו מתר, ובמקום שמספק בזה אם היא אשפה, מתר, דהוי ספק ספקא שמה הלכה בקרא"ש, ומכל מקום לכתחלה נכון יותר שיעצים עיניו מהיות טוב וגו' [ח"א], ועין בבאר הלכה: (טז) ואם יש וכו'. וכדעה זו פסקו האחרונים (26): (יז) לא מהני. רוצה לומר, ובעיני ד' אמות ממקום שפלה הריח. ויש מקלין דבנה די עד מקום שפלה הריח לכד (27), ועין בבאר הלכה: (יח) ולא שנוי רשות. על-כן (כא) מי שמתפלל בבית והריח ריח רע ממקום אחר, נפסיק וישהא עד שיעבר הריח. ומי שיש לו חלי שאינו מרים, אפשר שיש (כב) להקל בזה במקום הדחק: (יט) שלה. אם העבירו צוהא בבית ונשאר עדן ריח רע בבית, יש להחמיר (28); מיהו נראה לי דמי שאינו מרים מתר לקרות בזה [מ"א]: (כ) פשעור. הנינו ד' אמות ממקום שפלה הריח (29), כן מוכח בבית-יוסף, ועין בבאר הלכה: (כא) אם אין וכו'. סתם בדעה קמיתא שבפסעי הקודם:

וכמו שכתבנו לעיל בסקדמה אות (29), עין שם: * שפירחיק פשעור. עין במשנה בריהו מה שכתבנו בשם הבית-יוסף, ולקולא על השליש הגדול הבית-יוסף, אף פשיטא לה זה פל'ך, ולא נר אצל לפי דברי רש"י דעובין צ"ב ע"א ר"ה אסור לרע, שפרש דכל הקטנה נחשבת למקום הפתח של הגדולה, עין שם, ממילא יהיה הדין גס"כ לענין צוהא, דאם הצוהא בגדולה ואין רחוק ד' אמות מן הפתח, ממילא אסור בכל הקטנה, דמתר מתחת מחמתה שם הגמרא ע"ש, וכן כתב הריטב"א שם בהירא והת'ספות שם עמוד ב ד"ה שאלמלי, אף דבתחלה רצו לדחות פרוש רש"י, מפל מקום הלא לכסוף הכרחו דפרוש רש"י עקר, אס"כ יש לנו שלשה עמודים לדון זה, ולא זכר כלל את שיתם, לא בזה ולא ביונה דעה טימן רצו סעיף מט לענין כלאים. וצריך עיון. אחר-כך מצאתי בספר יבשר טוב שחקשה גס"כ קטן (31): * אם אין מגיע לו ריח רע. עין במשנה בריהו. ועין בפרי-מגדים שפרש דברי מהבכר דהפנה שאין מגיע ריח רע קל בסגולה. דאם היה מגיע היה אסור אפלו אם לא הגיע הריח עד לו, לפי מה שפסק הלבוש למענה דגם בזה בעינן דוקא ד' אמות ממקום שפלה הריח: * אם נתן בהם עורות. מלשון זה משמע דאפלו אם נשל אחר-כך העורות מהן ומתנשב ונשל הריח רע גס"כ שם צוהא עליהן, ומלשון תלמידי רבנו יונה בענין זה לא משמע לכאורה כן, עין שם, ועין כמה שכתבנו

שער הציון

(יז) פרי-מגדים: (יז) פרי-מגדים: (טז) מגן-אברהם: (יז) אלהי רבה: (יז) דרך-החיים: (יט) אלהי רבה ודרך-החיים: (כ) עין באור הלכה דיש להחמיר אפלו בעובר: (כא) בבית-יוסף: (כב) פי האלהי רבה מדקה ללילה שנזכר בסעיף-קטן יד, ושם הדרך-החיים מתיר בשעת הדחק, ואפשר דשם משום דמצרפינן לזה דעת הרא"ש, וצריך עיון:

הלכות קריאת שמע סימן עט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כג]

היגיון כל שד"ך קניי אדם להצטרף מאותו הרי"ה (32) וכו', דבר ששקעו ר"ח רע כגון עט"ן (33).

(32) ולענין תתן [שיש לו חולי שאינו מריח], כתב השר"ע לעיל (ס"א) שצריך להרחיק ארבע אמות ממקום שכלה הריח למי שמריח. ומי שהוא בעל חוש ריח חזק יותר משאר אנשים ומריח ריח רע של צואה במרחק שבו שאר אנשים אינם מריחים, כתב בשו"ת קרן לרוד (סי' יז) שצריך להרחיק ארבע אמות ממקום שהוא מפסיק להריח. וכן כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' נח) שבכל מקום שהוא מריח אין זה נקרא 'מחניך קדוש'.

(33) ומדוע עטרן, ביאר בביה"ל לקמן (סי' רסד כ"ג ד"ה בעטרן) שהוא פסולת צלולה כשמן שיוצאת על ידי חימום מהזפת היוצאת מהעץ וריחה רע ביותר.

[משנ"ב ס"ק כה]

ולא נקרא צואה (34) אלא מה שנסברה מחמת עפוש (35).

(34) ולגבי ריח רע הבא מזיעה, כתב הבית ברוך (מלואים כלל ג סכ"ב) שיש להקל ללמוד כשמריחו. והגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה עב) הורה שמותר לומר דברים שבקדושה כשמריחו.

ולגבי ריח רע היוצא מהפה, כתב רבי חיים ויטאל (שו"ת באר מים חיים סי' פג) והסכים עימו בנו רבי שמואל (שם), שאין חיוב להרחיק ממנו בשעת אמירת דברים שבקדושה, ולכן גם האדם שריח זה יוצא מפיו חייב בקריאת שמע ותפילה. מאידך, האפיקי מוגינים (חידושים ס"ק טו) והשלחן מלכים (כלל ה ס"ק ט) כתבו שבין מי שיצא הריח ממנו ובין אחר אסורים לקרוא עד שיכלה הריח. והבית ברוך (שם) כתב שללמוד תורה כשמריח את ריח הפה מותר, כיון שאינו חמור יותר מהפה.

ולגבי בית מטבחים שיש בו ריח מעופש מאד, כתב לקמן (סי' רכו ס"ק ט) שאין לברך שם.

(35) ולגבי מרתפים של יין שיש בהם ריח רע ומעופש, הביא לקמן (סי' פו ס"ק ג) שדעת הא"ר שאסור לקרוא שם קריאת שמע.

והקשה שמשמע בדעת הרמב"ם שמותר להתפלל שם, ורק גדולי החכמים היו נוהגין בזה. ותיירץ בשעה"צ לקמן (סי' רכו ס"ק יא) שחלוק מקום שהריח הרע שבו הוא חזק, ממקום שהריח רע שבו אינו כל כך חזק, והא"ר מדבר באופן שהריח רע הוא חזק.

[ביה"ל ד"ה ואם]

דבכלב וחזיר קים להו להקמינו ז"ל שאין ריחם רע כל זמן שלא נפן בתוכם עורח (36).

(36) ואף אם עיקר חיותם הוא מפת, כתב היד אהרן (הגהות ב"י) שאין צואתם מסרחת אם לא נתן לתוכה עורות. וכעין זה כתב במשנ"ב להלן (ס"ק כז) לגבי תרנגולים ההולכים בבית, שאף אם עיקר חיותם מחמשת מיני דגן אין צואתם מסרחת. מאידך, הארחות חיים (הלכות קריאת שמע סי' לב) והפרי חדש (ס"ק ד) כתבו שאם עיקר חיותם מפת, צואתם מסרחת.

[משנ"ב ס"ק כה]

והיני מסתמא ריחן רע (37).

(37) והרואה צואה אפילו במקום שמצויים שם חמורים, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' קא) שאם אינו יודע בוודאות שזו צואת חמור רכה ואינו מרגיש ריח, אינו חייב לחוש לריח רע. והחזו"א (גנוי שערי ציון הלכות והליכות או"ח אות טו) הורה, שאם רואה צואת חמור, אסור לומר נגדה דברי קדושה, אבל אם אינו רואה אותה יש להקל, מלבד בשעה שמצויים ברחוב חמורים שאז יש להחמיר.

[משנ"ב ס"ק כז]

והאחרונים כתבו, שהתרגולים אדמים (38).

(38) שורש מחלוקתם הוא בביאור דברי הירושלמי בברכות (פ"ג ה"ה) שמרחיקים מצואת תרנגולים ארבע אמות ובלבד באדומים. וביאור הרבינו יונה (ברכות כה, א ד"ה ובירושלמי) והראב"ד (פ"ג מהל' קריאת שמע ה"ו) שאם צואת התרנגולים היא אדומה, הרי היא מסרחת, וזו אף שיטת השו"ע. אכן הרשב"א (ברכות שם ד"ה ירושלמי) והפני משה פירשו שהתרנגולים עצמם הם אדומים, ולא שהצואה אדומה, וזו שיטת האחרונים שפירשו שהם תרנגולים שקורין "אינדיק".

ק"ג

קדין צואת שאר בהמה חיה ועוף שאין צריך להרחיק מהם, ואם אין בהם ריח רע. (כב) *ואם יש בהם ריח רע *דינם (כד) כצואת אדם: ה' (כה) *צואת חמור (י) הרבה לאחר שבא מהדרך וצואת חתול ונמיה ונבלה מסכנת דינם כצואת אדם. והחולץ בדרך, אף-על-פי שרואה צואת בהמה כנגדו, אם אין הריח (יב) בא לו אינו חושש למעוט לתלותה בשל חמור. ובכסמוף לעיר יש אומרים שיש לחש, לפי שרוב הבהמות המצויות שם הם חמורים: הגה במקום דשכיחי חמורים: ו *בירושלמי אסור לקרות כנגד מי רגלי חמור הבא מן הדרך וכנגד צואת פרנגולים (יג) (כו) *אדמה: ז *צואת פרנגולים (כז) ההולכים בפית דינה כצואת בהמה חיה ועוף, *אבל (כח) הלול שלהם יש בו סכחון ודינו כצואת אדם: ח *אסור לקרות כנגד *אשפה (כט) שריחה רע: ט *יצא ממנו ריח מלמטה, אסור בדברית-תורה

דינם קצות אדם, לאו למימא דצריך להרחיק ד"א ממקום שכלה הרית, אלא ו"ל דצריך להרחיק עד מקום שיקלה הרית, עמ"א: (י') אדמה. שפורין ענגלי"ש האן, ב"ה, ובתשב"ץ פ' של ארץ אדום שמאכילין אותן

הַמִּשְׁמָר מִעֲנִין זֶה: * **וְאִם יֵשׁ בָּהֶם רִיחַ רַע וְכוּ'.** לֹא קָאִי עַל צוּאת קִלְבּ וְחִזְרֵי יָם יִשְׁאָר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, דְּהַכֵּלֵב וְחִזְרֵי קוֹי לְהוֹ לְחִכְמִינוּ וְל' שְׁאִין רִיחֵם רַע דְּל זִמְן שְׂלָא נָתַן בְּתוֹכֵם עוֹרוֹרָא³⁶⁷, כֵּן מוֹכֵחַ בְּגִמְרָא שֶׁם כִּי"ה ע"א אִמּוֹר רָבָא לִית הַלְקָתָא וְכוּ', עֵינן שָׁם: * **דִּינִם בְּצוּאת אֲדָם.** עֵינן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה מִה שֶׁמִּכְתֵּב דְּאֶפְסוֹ אִם פִּסַּס הָרִיחַ גַּם כֵּן אִסּוּר. נִתְבָּרַח זֶה מִשּׁוֹם דְּכִיּוֹן דְּהַמְחִיב אִסּוּרָא לֵה דִּינֵי מִשְׁ בְּצוּאת אֲדָם, וְשֶׁם הוּא אִסּוּר בְּכָל גּוֹי בְּכִסְיָיִם פ"ב, עֵינן שָׁם, וְאִם-כֵּן לִפִּי זֶה כְּלִישׁוֹן בְּצוּאת הַתּוֹל דְּכָל אֵלוֹ הַבְּרִיִּים הַמְזוּכָּרִים מִסְפָּרָה וְהִלָּלָה אִסּוּר אֶפְסוֹ נִפְסַס הַרִּיחַ אֲחֵרָא, וְכֵן בְּכָל מִסְפָּר הַתְּלָבָה בְּרוּרָה, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְכַבֵּר בְּצוּת אֲדָם, דְּרָאִשְׁרֵי דְּלִזְנוֹ לֵה מִצְוָתָה שֶׁמִּשְׁמַע, וְכֵן מִשְׁמַע לְבִיכּוּרָה מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁבַּח שֶׁכָּתֹב: אֵת חֲמוֹר הַרְבֵּה, מִשְׁמַע דְּרָאִא מִשְׁבַּחָא עֵרֵן רַבָּה, אֲבָל אִם נִתְבָּשׂ אֲחֵרָא מִמָּר אִף מִתְמַחֵלָה הֵיחָה רַבָּה, וְיֵשׁ לְדַחוּת, דְּבִנְתָּה הַמְחִיב רַק לְטַעַם אִם הֵיחָה מִתְמַחֵלָה בְּיָשָׁה, דְּלֹא חָל עָלָה עִם צוּאת פֶּלֶא אֲחֵרָא דְּרָאִא מִצְוָתָה בְּגִי' מִשְׁה' בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁכָּתֹב: כִּשְׂחִיָּה עֲרִין רַבָּה, וְרָצִיר עֵינן לְעִשְׂוֹתָה: * **צוּאת חֲמוֹר וְכוּ'.** עֵינן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה מִה שֶׁמִּכְתֵּב בְּשֶׁם הַמְזוּכָּרִים, וְכֵן כִּתְבָּה הַתְּנָךְ-טְהִיִּים. אִמָּנִם לְעִקְרָא דִּינֵי: יֵשׁ לְפָקֶפֶס בּוֹת, דְּזֵשׁ לומר דְּל עֵקֶר שֶׁחָל עֲלֵיהוֹ שֶׁשֶׁם צוּאת אֵינוֹ רַק כִּי אִם בְּשִׁנְיָאָא מִן הַמְּבַהֵמָה הֵיז מִסְרִיחוֹ, מַה שְׁאִין כֵּן שֶׁמִּתְמַחֵלָה לֹא יִתְבָּה בְּתוֹן רִיחַ רַע אִין כֵּן עֲלֵיהוֹ זֶה מִצְוָתָה, וְאִיזֵה דְּרָמָה לְצוּת אֲדָם דְּאִסּוּר שֶׁם בְּכָל גּוֹי. וְיִמָּה שֶׁהִכִּיב הַמְזוּכָּרִים עֲלָה, אִיזֵה מִשּׁוֹם דְּרָאִא לֹא הִכִּי מִי חִזּוֹק יֵשׁ לְמַחֲבֵר אִין אֵלוֹ בְּרִי צוּת שְׂאֵר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְיִמָּה כְּכָל שֶׁם הַמְּכַבֵּר בְּכִסְיָיִם ד' אֲדָם: יֵשׁ בָּהֶם רִיחַ רַע דִּינִם בְּצוּת אֲדָם, וְכֵן כִּתְבָּה הַמִּצְוָתָה שֶׁחָל דְּחוּז טַעַם הַמְזוּכָּרִים אֲבֻרָבֶרֶס. וְאִם-כֵּן, לִפִּי הַפִּסַּס אֲחֵרָא דְּהַמְזוּכָּרִים מִסְפָּרָא בְּצַמְעוֹ כְּהִסּוּר, דְּצוּת שְׂאֵר בְּהֵמָה טְהוֹרָה וְעָף אֵינוֹ אִסּוּר רַק עַד שִׁכְלָה הַרִּיחַ, אִין אֲנִי צָרִיכִין לֵבֵל זֶה, וְרָצִיר עֵינן: * **בִּירוּשָׁלַיִם אִסּוּר וְכוּ' אֲדָמָה.** עֵינן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה מִה שֶׁמִּכְתֵּב לֵעֲנִין מִתְגַּבְּלִים הַמְזוּכָּרִים (וְשִׁמְרִין אִיזִירִיָּא ו' וְנִוְאלַעֲבֵשׁ הַנִּעֲנֵי). וְכִיּוֹרֵד-טְהִיִּים שִׁמְעֵה בּוֹה וְכֵן כְּלוֹל שֶׁל מִתְגַּבְּלִין, דָּאִם עֲבֵר וְקָרָא נִגְזֵר חִיּוֹר וְקָרָא, וְלֵעֲנִין חֶפְלָה יִתְגַּה, וְכַזֵּל בְּמִשְׁנֵה מִתְגַּבְּלִים. וְקָרָא לִי שֶׁמִּצְמֹמ מִשּׁוֹם דְּמִתְמַחֵלָה רַבְט וְיִזֵּה וְהָרָא שֶׁ מִשְׁמַע עָלָה שְׁפִיקָא לְהוֹ דִּיזֵה לֵה אִף בְּלוֹל בְּרִי צוּת אֲדָם, לֵבֵל דְּחֵמֵה לְעִנְיָן מִלְּשׁוֹן צָרִיר לְהַתְנוּתָה. וְלִמְחִלְתָּה לְמִתְגַּבְּלִים בְּרִי צוּת אֲדָם לְהַתְנוּתָה, דְּהָא פִּסַּק אֲרֻרָתָא, לֵבֵל כֵּן כִּתְבָּה הַמְחִיב בְּרִי צוּת אֲדָם: * **אֲבָל הַתּוֹל שְׁלֹמֶה וְכוּ'.** עֵינן בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה מִה שֶׁמִּכְתֵּב בְּשֶׁם הַחִיּוֹת הַמְזוּכָּרִים לֵעֲנִין דִּיר שֶׁל בְּהֵמָה, וְכִסְפָּר קִצּוֹר שְׁלֹשׁ עֶזְרֵה כִּתְבָּה לֵבֵל דְּבִרְיֵי וְגַם הַפִּסְקִים לֹא הִזְכִּירוּהָ, וְהִלָּלָה שֶׁל מִתְגַּבְּלִין יֵשׁ לְחֵלֶק; וְרוֹצֵה לומר, מִשּׁוֹם דְּמִלְכָּב הַמְחִיבִין הוּא כְּמוֹס מִכִּסְפָּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתֹב הָרָאשׁ וְהַשּׁוֹר, וְיִמָּה יִאֲמֹר וְגַם בְּדִיר שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁשֶׁם כְּסִרָא ז': וְאִין לְחִבָּרָא רָצִיָּה לְקִצּוֹר שְׁלֹשׁ עֶזְרֵה מִמַּה דְּקִנְיָא לִן בִּיכּוּרָה דְּעָה סִינָן דְּרַפָּה דְּרַפָּה קָרָה חֵיב בְּמוֹנָה אִף בְּדִיתִי-הַפִּסַּס קִנְיָא לֵן שֶׁם דְּפִטְוּרָה, אִלְמָא דְּלֹא חִשְׁבָּה חֵיבָה בְּכִיתִית-הַפִּסַּס, וְלִזְלוּן יִכְיִחוּ דְּחִסְבִּים, מִיזִירָא דְּרַפָּה הַשֵּׁנִי, דְּאִף דְּלֵעֲנִין בְּרִי צוּת אֲדָם לֵבֵל כִּתְבָּה שֶׁמִּן בְּכִיתִית-הַפִּסַּס, כֵּל מָקוֹם לֵעֲנִין מִצְוָתָה אֵינְיָה בְּכָל שְׁאִין עֲשִׂיהָ לְדִירֵת כ

(נד) נקטת מִשְׁנֵה וּמִגְדֵּאֲבֵרָהּ: (נה) בְּטוֹר אֶפֶל הָעֵינִינִים הַמְזֻקָּרִים פֶּה בְּשִׁלְחֹן-עֲרוּהַ מִסְעִיף הַ וְלֵהֲלֹאֵה: (נו) תְּלִמִּידֵי רַבֵּנוּ יֹנֵה וּלְבוּשׁ: (נז) פְּרִי-מַגְדִּיחַ, הֲלֵא כַּפְרֵי חֲדָשׁ: (כח) הֲרֵא"שׁ:

ד (כב) ואם יש בהם וכו'. רוצה לומר, אם ידעו שיש בהם ריח רע: (כג) אבל מסתמא אין צריך לבדוק בזה, דמסתמא אין בהם ריח רע: (כג) **ריח רע.** הנינו (נד) כל שדרך בני־אדם להצטער מאותו הריח⁽³²⁾, כתב התיי־אדם: דבר ששבעו ריח רע בגוון צטרין⁽³³⁾ וכדומה, מחר, ולא נקרא צואה⁽³⁴⁾ אלא מה שנסרח מחמת עפוש⁽³⁵⁾, וכן כתב בספר מנחת שמואל: (כד) **בצואת אדם.** רוצה לומר, ובעינינו (כה) הריחה ד' אמות ממקום שקלה הריח מלאחציו, ומלפניו כמלא עיניו, ואפשר אפלו אם פסק הריח אחר־כך, מפל מקום קבר חלה עליהו שם צואה ואסור כמו בצואת אדם. והפגן־אברהם חולק על כל זה ופסק, דסתם צואת בהמה חיה ועוף, לבד מאלו הנוצעים שריחן רע מאד וכדלקמן, (כו) אפלו אם יש בהם ריח רע בעת הציאה, אין הריח רע חזק כל־כך ונרוב לפסק, על־כן אין דינם בצואה ואין צריך למרחיק אלא עד מקום שיכלה הריח, וכן פסק בספר מגן־גבורים. ובדרך־החיים סובר שהוא ספקא דדינא, על־כן בקריאת שמע אם קרא בתוך ד' אמות חוזר וקורא, ובתפלה יחזר ותפיל, ויתנה אם יצא שתהא לנדה, עין שם. ולי נראה דאין להחמיר כלל לענין תפלה, דהנהגה אחוונים סוברים בהפגן־אברהם

ה (כה) צואת חמור וכו'. והני מסתמא ריחן רע⁽³⁷⁾, ולכן אפלו אם יודמן פעם אחד שאין מריחין אסור, דהני לה בצואת אדם, כן כתב הפגן־אברהם, ועין בבאורי הלכה: **ו (כו) אדמה.** מלשוננו משמע שרוצה לומר, שלפי שהיא אדמה היא מסרחת מאד. והאחוונים כתבו, שהתנגולים אדמים⁽³⁸⁾ הוא מה שקורין ענגל"ש האן [אנדיקין], כי צואתן מסרחת מאד, והפגן שאל להחזיק אותם בבית שלומדים ומבכרים שם, ובקרט בבית תלמידי־הסם, כי אי אפשר לו בלא ההורר תורה [מספר מנחת־שמואל בהלכה ברורה]: **ז (כז) ההולכים בבית.** ואפלו אם עקר חיתתן מחמשת מיני דגן גספן (ס) יש להקל, כל זמן שלא ידעו שצואתם מסרחת. והעופות היושבים על ביצתם, ידוע שאין צואתם מסרחת מאד, על־כן פשוט דדינם אז בצואת אדם וכפ"ל:

(כח) הלול שלחם. הוא בזמן קטן העשוי לאחיון ותנגולין, (כט) ומפני שרבה בו צואה יש בו סרחון והוא מוס, על־כן דינו בצואת אדם. וכתב התיי־אדם, דהוא הדין דיר של בהמה גספן אסור משעם זה, ועין בבאורי הלכה מה שכתבנו בזה: **ח (כט) שריחה רע.** ודינה לכל דבר

Tél (Israël) : +972.77.466.03.32